

Vi titulerte pikenene i

28-01-1947

Og ble først dus med dem på russefesten

«Forholdet mellom gutter og piker i gymnasiet var helt anderledes enn idag. For det første var det få piker i gymnasiet. I min klasse var det tre. Vi ble «dus med disse tre på russefesten i 1909. Gjennom alle gymnasiets klasser titulerte vi dem med «frøken». For slekten idag høres dette helt utrolig. Men det er sandt». Det er biskop Arne Fjellbu som forteller dette i sin charmerende memoarsamling «En biskop ser tilbake» (Gyldendal), som nettopp er utkommet.

En stor del av ungdomsårene tilbragte han på Sorlandet, hvor hans far i 1906 var blitt sogneprest i Birkenes ved Lillesand. Han ble derfor elev ved Kristiansands Katedralskole, som var berømt for sin stryk-prosent ved eksamen artium.

I 1907 var det anmeldt 15 kandidater. Fem strøk, fem fusket så de måtte kontinuere til høsten og fem fikk duskeluen i rett tid.

I 1908 var det 12 artianere. Fire strøk, ingen fikk Mtf i hovedkarakterer. I 1909 skjedde det et under.

«Vi var et stort kull på 17, forteller Fjellbu», og ingen strøk og mirabile dictu: 7 av oss fikk Mgtf i hovedkarakter. Sin første prece-terist siden 1887 fikk Kristiansands Katedralskole i 1910 ved Josef Faaland, (senere lektor ved Stabekk høyere skole). Og året etter fulgte nr. 2: Herman Smitt Ingebrettsen.

UNGDOM OG ALKOHOL

Det skrives og tales så meget om ungdommens moral, hvor dårlig den er, fortsetter Fjellbu. «Det er visst meget riktig i den kritikk. Men når det gjelder gymnasiaster idag, tror jeg nok at jeg tør si at de på et område er bedre enn vi var. Gymnasiastene i Kristiansand drakk meget mer enn de gjør idag.

Et helt unikt tilfelle hadde vi klassen. «Samlaget» lå a vis skolen. En av guttene kjøpte en flaske punch. Den kostet den gang bare 2 kroner. Ved en sindrig anordning fikk han anbragt en slange gjennom korken og plasserte flasken i pulten. På den måten kunne han styrke seg i timene

Biskop Fjellbu beretter om sin ungdomstid i Kristiansand

klassen med

TRØKEN

Nå, han gjorde vel dette nærmest for å kjeke seg, tilføyer Fjellbu.

Verre var det at vi på våre forskjellige utflukter og fester gikk litt for livlig for seg. Sannsynligvis brølte vi litt mer enn vi drakk. Men brølte gjorde vi til gangs. Bare en gang i året hadde vi en stilig fest, på gymnasiesamfundets fødselsdag. Da hadde vi supé på byens klubb, iført vår fineste stas. Mitt livs største suksess som taler høstet jeg nok på en slik fest. Jeg hadde fått i oppdrag å holde den tradisjonelle tale «for kvinnen». Jeg pugget utenat Peter Andreas Jensens dikt til kvinnen: «Broder, læg dig til mit bryst. Hør mit hjerte slaa». Selv om diktet på alle måter er svulmende lærte jeg det utenat med god samvittighet. P. A. Jensen endte jo sine dager som stiftsprost i Kristiania og overhoffpredikant.

Jeg slo på mitt glass og holdt med dyp følelse denne tale, uten oppgi kilde. Ingen kjente diktet. Alle trodde jeg hadde skrevet det selv. Lysekronene holdt på å falle ned under det bifall jeg høstet. Da jeg hadde innkassert alle laurbærene, fant jeg det riktigst å si sannheten. Men jeg ble ikke stenet likevel ...

BERUSET FOR FØRSTE GANG

Fjellbu beretter videre fra samme epoke og han innrømmer at han da opplevde også å bli

beruset. En av klassekameratene skulle dra til sjøs, for han greidde ikke å følge med i undervisningen lenger. Og så ble det avskjedslag på Fjellbus hybel. Det begynte riktig beskjedent, for-

teller han. Et kvantum portvin og øl var innkjøpt, men ikke mer enn at det kunne ha gitt sømmelig for seg. Dessverre har alkoholen den virkning at meget vil ha mer. Og den gang kunne man

Morgenbladet

OSLO

Pol. tendens:

Uavh. Konserv.

(Se baksiden!)

- 3. 9. 60

kjøpe portvin i tobakksforretningene som holdt åpent til klokken 10 om kvelden. Det ble et par ekstraturer til tobakksforretningen etter at grunnbeholdningen var drukket opp. Da ble det for meget. Foreløbig klarte jeg meg. Jeg kjente ansvaret overfor mine vertsfolk. Det lyktes meg å få alle, meg selv innbefattet, ut på vår tradisjonelle tur — utover Vesterveien. Jeg var ennu klar i toppen. Man da vi skulle gå hjem igjen, seg rusen over meg. Jeg hadde den gang (17 år gammel) skalk på hodet og spaserstokk. Den dypeste melankoli sank over meg. Det var nokså vanskelig å finne feste for stokken. Men jeg klarte meg hjem, kledde av meg og sengen ble til en karusell. Melankoli har jeg kjent ofte i livet, men i et slikt dyp som denne natten har jeg aldri vært. Dette fikk stor betydning for meg. Fra nu av visste jeg at slikt skulle aldri hende meg mer. Tenk å betale penger for slikt.

— Jo, visst ble det drukket — altfor meget. En kamerat kom en dag for sent på skolen. Han fikk anmerkning. Læreren skrev: «Forøvrig er det min mening at N. N. lukter av gammel fyll».

FORHOLDET TIL DET ANNET KJØNN

Det var lett å være ung i de dager, når man var et normalt utstyrt menneske. Det var likesom så lite som egget den seksuelle drift. Ingen kulørt presse, ingen film, en renslig litteratur osv. Livet bød jo på så meget annet enn det seksuelle. Det var en lyst å leve.

Når det gjaldt forholdet til piker var det forresten tre grupper innen klassen. Den første bestod av fire som så ned på gruppe to. Gruppe en (som bestod av den senere overløye dr. med Kristian Skajaa, senere rektor Gunnar Abusdal, senere forretningsmann Erling Dahl-Hansen og undertegnede) spaserte ikke med damer på Markedsgaten mellom 7—8 om kvelden. Det gjorde gruppe to. Vi så ned på dem med stor overlegenhet. Vi spaserte også på Markedsgaten på samme tid, men uten damer.

Klokken 4 om eftermiddagen innfant de tre seg på min hybel. Tiden fra 4—7 ble brukt til å løse verdensproblemer og skrive dikt, avbrudt av et slag whist nu og da.

Erling Dahl-Hansens far drev stor kolonialforretning og mens gamle Mathias Hansen sov sin fredelige middagssøvn, hendte det nok at Erling var nede på lageret og knabbet en flaske vin (dessverre). Den hadde han med seg for at vi skulle fukte talentet. I sannhetens navn må innskytes at Abusdal var avholdsmann.

OXFORD-BEVEGELSEN

Og så et langt hopp fremover i Fjellbus underholdende livsløp. Han var blitt 36 år og var fullt utdannet teolog. Et stipendium førte ham til København hvor han sammen med familien leide seg en idyllisk portnerbolig ved Bagsværd sø. Hver morgen syklet han inn til Kgl. Bibliotek, for han hadde satt seg et høyt mål: å skrive en videnskapelig avhandling om biskop dr. Peter Olivarius Bugge i Trondheim (1803—1842).

Både historisk, religiøs og psykologisk har den mannen aldri sluppet taket på meg, skriver han. Midt under dette lykkelige studieopphold kom det et telegram fra biskop Gleditsch. Den residerende kapellan ved Domkirken, Thv. Lunde, var plutselig død. Og nu bad biskopen ham om å komme hjem å bestyre det ledige embede. «P. O. Bugge måtte legges tilside. Og der ligger han fremdeles. Jeg håper at en annen tar ham opp. Jeg måtte forlate ham for alltid.»

Dette var i 1927 og Fjellbu ble i embedet til 1937 da han ble utnevnt til domprost samme sted. I mellomtiden hadde han opplevd bl. a. Oxford-bevegelsen. «Personlig følte jeg et sterkt ansvar i denne tid, ansvar som prest», skriver han. — Det var meget å kritisere. For det følger adskillig slagg med i enhver vekselbevegelse. Det gjorde det også her.

Det betydde ikke at jeg slik uten videre ble godkjent som «changed» av disse tildels pågående aktivister. En meget fin og sympatisk amerikaner hadde sikkert fått seg tildelt meg av det internasjonale team. Han fikk meg på tomannshånd. Det var

Arne Fjellbu i kontordøren hjemme i Bispegården.

forresten i min skriftestol i Domkirken. Han begynte, tro mot Oxford-bevegelsens metode, med å skrifte sine egne synder. Han fortalte meg hvordan han hadde vært utro mot sin kone, hadde hatt en elskerinne osv. Jeg hørte oppmerksomt på ham. Det seksuelle har jo alltid en viss tendens i retning av å vekke interesse. Men jeg måtte sannheten tro svare ham at jeg aldri hadde hatt noen elskerinne. Jeg hadde inntrykk av at dette skuffet ham. Allikevel kom bevegelsen til å bli en samvittighetsvekker for meg.

JEG SYNDIGE RØKER

På et houseparty hadde jeg avsluttet meg til at så lenge dette «party» varte, ikke å røke. Man var ikke riktig «changed» hvis man røkte. Men denne beslutning virket meget uheldig. Jeg ble sur og negativ hele tiden. På neste houseparty valgte jeg å være en synder og røke. Det er jeg glad for. De mest utpregede Oxford-folk hadde en viss tilbøyelighet til å se på de såkalte «gamle kristne» med en viss skepsis. Slik er det alltid når det

oppstår en veksel.

Mange av de «nyvakte» ble et meget verdifullt ferment i vår kirkes liv. Og de er det fremdeles. Hos mange av dem er dessverre dampen blitt borte. Det går gjerne slik.

Det var den gang helt naturlig i «verdslige» selskaper å snakke om Gud. Det ble også en søkning til «skriftestolen» i Domkirken. Det viste seg tydelig at det religiøse i menneskesinnet hadde vært dekket godt til. Det hadde vært fortrent. Nu kom det frem. Det varte noen år. Nu er selskapspraten som før: Skattene, litt politikk, kritikk av dem som ikke er tilstede, kanskje i beste fall diskusjon om en ny bok osv. Det religiøse kommer helt med som forargelse over kirkestrid eller lignende. Man kunne nok ofte ønske at det kom et nytt slikt uvær som Oxford-bevegelsen.

Fortsettelsen av denne bevegelse i den nye form som kalles M.R.A. har jeg aldri kunnet akseptere.